

Καζαχστάν: Πρώτες εκτιμήσεις για την «επόμενη μέρα». Του Β. Μακρίδη.

Καζαχστάν: Πρώτες εκτιμήσεις για την «επόμενη μέρα»

Του [Βασίλη Μακρίδη](#)

Το αναλυτικό πλήρες τοπίο των πρόσφατων γεγονότων στο Καζαχστάν.

Οι πρόσφατες ταραχές στο Καζαχστάν, τη μεγαλύτερη σε έκταση χώρα της Μέσης Ασίας, έχουν σχεδόν μονοπωλήσει τα πρωτοσέλιδα της διεθνούς ειδησεογραφίας τις τελευταίες μέρες. Ωστόσο, η ελλιπής γνώση των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής από την πλειονότητα των δυτικών μέσων ενημέρωσης ή (κυρίως) οι πολιτικές δεσμεύσεις και προκαταλήψεις που διέπουν τη λειτουργία τους, τα οδηγούν στην παρουσίαση των γεγονότων μέσα από μια πολύ συγκεκριμένη οπτική. Την οπτική αυτή την έχουμε συναντήσει κατ' επανάληψη, όταν λόγος γίνεται για χώρες (συμπεριλαμβανομένων και των πολιτικών ηγετών τους) που είναι εκτός του «συστήματος αξιών» της Δύσης ή, ακόμη χειρότερα, μάχονται σθεναρά εναντίον του. Τα παραδείγματα είναι γνωστά και δεν θα επαναληφθούν στο παρόν άρθρο.

Τώρα, που η κατάσταση στο εσωτερικό του Καζαχστάν δείχνει να ομαλοποιείται σταδιακά, υπάρχει πλέον η δυνατότητα για εξαγωγή κάποιων πρώτων συμπερασμάτων, τόσο για τα αίτια των γεγονότων, όσο και για τα δρώντα πρόσωπα κάθε πλευράς και τον ρόλο που έχουν παίξει μέχρι τώρα στην εξέλιξη των γεγονότων.

Τι συνέβη τις τελευταίες μέρες

Πριν ξεκινήσουμε οποιασδήποτε μορφής ανάλυση, καλό είναι να παρουσιάσουμε συνοπτικά το “ημερολόγιο” των γεγονότων που έλαβαν χώρα με την έλευση του νέου έτους σε αυτήν την όχι και τόσο κοντινή, αλλά ούτε και τόσο μακρινή (όσο τουλάχιστον μας φαίνεται) χώρα.

Τα γεγονότα ξεκίνησαν την 2α Ιανουαρίου, όταν ανακοινώθηκε από την (απολυμένη, πλέον, από τον πρόεδρο της χώρας) κυβέρνηση ο διπλασιασμός της τιμής του υγροποιημένου φυσικού αερίου, το οποίο χρησιμοποιείται τόσο ως καύσιμο κίνησης, όσο και σε επιχειρήσεις κάθε είδους. Στους δρόμους της Ακτάου και της Ζαναοζέν, πόλεων που βρίσκονται στην πετρελαιοπαραγωγό περιφέρεια της Μανγκίστα στο Δυτικό Καζαχστάν, βγήκαν αρχικά απλοί πολίτες, με βασικό σύνθημα την επαναφορά των τιμών στα καύσιμα στα πρότερα επίπεδα. Στη συνέχεια εμφανίστηκαν και περισσότερα (και περισσότερο πολιτικά) αιτήματα, μεταξύ των οποίων και η παραίτηση της κυβέρνησης και η διεξαγωγή νέων εκλογών. Τα πάντα θύμιζαν εξ αρχής μια γνήσια και, κατά το πλείστον, αυθόρμητη λαϊκή κινητοποίηση ενάντια στα αντιλαϊκά μέτρα της κυβέρνησης – εικόνα που τη συναντούμε κατά κόρον σε όλον τον κόσμο.

Ωστόσο η κατάσταση άλλαξε ριζικά από την 5η Ιανουαρίου και μετά, όταν από το πλήθος των διαμαρτυρομένων άρχισαν να ξεχωρίζουν ένοπλες και καλά οργανωμένες ομάδες, οι οποίες δρούσαν βάσει συγκεκριμένου σχεδίου. Το σκηνικό των ειρηνικών κινητοποιήσεων έδωσε πολύ γρήγορα τη θέση του στις σφοδρές ένοπλες συγκρούσεις με τις δυνάμεις ασφαλείας, με νεκρούς και τραυματίες εκατέρωθεν. Μόνο τις δύο πρώτες μέρες των συγκρούσεων (5 και 6 του μήνα) από τις αρχές της χώρας ανακοινώθηκε ο θάνατος 13 αστυνομικών και στρατιωτικών, που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τις ένοπλες αυτές ομάδες. Οι ταραχές εξαπλώθηκαν γρήγορα στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας, ωστόσο «επίκεντρο» των συγκρούσεων αποτέλεσε η παλιά πρωτεύουσα του Καζαχστάν Αλματί (πρώην Άλμα-Ατά), όπου οι ένοπλες ομάδες είχαν τη μεγαλύτερη συγκέντρωση δυνάμεων.

Οι ένοπλοι, οι οποίοι όπως είπαμε και πριν δρούσαν βάσει οργανωμένου σχεδίου, κατέλαβαν (προσωρινά, όπως αποδείχθηκε) αρκετά σημαντικά και νευραλγικής σημασίας κτήρια, όπως δημαρχεία πόλεων (μεταξύ των οποίων και της Αλματί), έδρες μεγάλων εταιρειών και τηλεοπτικών σταθμών. Τέσσερα τηλεοπτικά κανάλια υποχρεώθηκαν, εκ των πραγμάτων, να διακόψουν το πρόγραμμά τους, όχι με εντολή των αρχών της χώρας (όπως σκοπίμως διέρρεαν τα δυτικά μέσα ενημέρωσης), αλλά επειδή τα γραφεία τους είχαν καταληφθεί από από ένοπλους «εξεγερθέντες».

Το χάος δεν άργησε, φυσικά, να εξαπλωθεί σε όλες τις καθημερινές δραστηριότητες: διακόπηκε (προσωρινά και πάλι) το ίντερνετ, τα ATM των τραπεζών σταμάτησαν να δίνουν μετρητά, τα καταστήματα τροφίμων έκλεισαν προσωρινά (και όταν άνοιξαν, παρατηρήθηκαν ελλείψεις σε βασικά προϊόντα διατροφής), δεν λειτούργησαν τα σχολεία κ.ο.κ. Κυρίως όμως ήταν διάχυτο στη συντριπτική πλειονότητα των πολιτών της χώρας ένα κλίμα τρόμου και αβεβαιότητας, που είχε προέλθει από τις σφοδρές ένοπλες συγκρούσεις, και αμηχανίας σε σχέση με την εξέλιξη των γεγονότων.

Ο 68χρονος πρόεδρος του Καζαχστάν, Κασίμ-Ζομάρτ Τοκάγεφ, που διαδέχθηκε τον επί περίπου τριάντα χρόνια ηγέτη της χώρας Νουρσουλτάν Ναζαρμπάγεφ τον Ιούνιο του 2019, είχε δείξει από την αρχή διαλλακτικότητα στα αιτήματα των

διαμαρτυρομένων πολιτών, ακυρώνοντας τις αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων και καλώντας σε πολιτικό διάλογο. Ωστόσο, οι ένοπλες ομάδες δρούσαν βάσει δικού τους σχεδίου αποσταθεροποίησης και οι λαϊκές κινητοποιήσεις ήταν μόνο το εφαλτήριο για να βάλουν το δικό τους σχέδιο σε εφαρμογή. Η αντίδραση του Τοκάγεφ ήταν ακαριαία: απέλυσε τον επικεφαλής των υπηρεσιών ασφαλείας της χώρας Καρίμ Μασίμοφ, ως καθ' ύλην υπεύθυνο για την ελλιπή πληροφόρηση που υπήρχε όσον αφορά τα σχέδια αποσταθεροποίησης της χώρας. Για τον Μασίμοφ αργότερα έγινε γνωστό ότι συνελήφθη από τις αστυνομικές αρχές της χώρας με την κατηγορία της «εσχάτης προδοσίας». Στη συνέχεια ο Τοκάγεφ απέλυσε και αντικατέστησε σύσσωμη την κυβέρνηση της χώρας και (το σπουδαιότερο) απέλυσε τον ίδιο τον Νουρσουλτάν Ναζαρμπάγεφ από τη θέση του Προέδρου του Εθνικού Συμβουλίου της χώρας, του τελευταίου αξιώματος το οποίο κατείχε.

Ο Τοκάγεφ πήρε την κατάσταση στα χέρια του, επιδεικνύοντας εκείνη την πυγμή που δεν είχε πριν από οκτώ χρόνια στην Ουκρανία ο αποπεμφθείς, τελικά, πρόεδρος Βίκτορ Γιανουκόβιτς και, αντίθετα, επέδειξε στο πρόσφατο παρελθόν (2020) ο Λευκορώσος ομόλογός του Αλεξάντρ Λουκασένκο. Η απόφασή του ήταν να αντιμετωπίσει και να πατάξει τους ενόπλους με κάθε διαθέσιμο μέσο. Η διαταγή που έδωσε (και ξένισε πολλούς στην καθ' ημάς Δύση) για πυροβολισμούς «στο ψαχνό» και χωρίς καμία προειδοποίηση, αφορούσε ακριβώς σε αυτές τις ένοπλες ομάδες και σε καμία περίπτωση στους ειρηνικούς πολίτες της χώρας, διαμαρτυρόμενους ή μη. Κατακλείδα στην αντιμετώπιση της κατάστασης αποτέλεσε η επίκληση για παροχή στρατιωτικής βοήθειας από πλευράς του Οργανισμού για το Σύμφωνο Συλλογικής Άμυνας (ΟΣΣΑ), του «μίνι ΝΑΤΟ» που ενώνει σε έναν στρατιωτικό συνασπισμό έξι (προς το παρόν) από τις παλιές δημοκρατίες της ΕΣΣΔ: Ρωσία, Καζαχστάν, Λευκορωσία, Αρμενία, Τατζικιστάν και Κιργιζία. Οι ηγέτες των υπολοίπων πέντε κρατών της συμμαχίας ανταποκρίθηκαν αμέσως και μέσα σε δύο μέρες βρέθηκαν στο Καζαχστάν περί τις 2.500 στρατιωτικοί από τις χώρες-μέλη του ΟΣΣΑ (κυρίως προερχόμενοι από τις ειδικές δυνάμεις), που ανέλαβαν κατά κύριο λόγο τη φύλαξη δημόσιων κτηρίων και άλλων νευραλγικών σημείων στις μεγάλες πόλεις της χώρας.

Η κατάσταση τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές έχει κατά το πλείστον ομαλοποιηθεί. Υπάρχουν ακόμη σε διάσπαρτα σημεία σε όλο το Καζαχστάν εστίες αντίστασης των ενόπλων ομάδων, ωστόσο είναι θέμα χρόνου το να παραδοθούν ή να εξουδετερωθούν. Η καθημερινή ζωή σταδιακά επανέρχεται στην πρότερη κατάσταση, ωστόσο ο «κόκκινος συναγερμός» θα εξακολουθήσει να βρίσκεται σε ισχύ έως την επόμενη Κυριακή 16 Ιανουαρίου, όπως και η απαγόρευση κυκλοφορίας από τις 23:00 έως τις 07:00. Ωστόσο, η οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα έχουν αρχίσει να αποκαθίστανται: τα σχολεία και οι επιχειρήσεις ξανάνοιξαν, οι τράπεζες άρχισαν να δίνουν και πάλι μετρητά, οι τραπεζικές κάρτες λειτουργούν και πάλι, το ενσύρματο ίντερνετ αποκαταστάθηκε (υπάρχουν ακόμη προβλήματα με το WiFi) και πάει λέγοντας.

Μιλώντας για τη δράση των ένοπλων ομάδων, θα πρέπει να πούμε ότι πέραν των σφοδρών συγκρούσεων με τις τοπικές δυνάμεις ασφαλείας, οι εν λόγω «κύριοι» διακρίθηκαν και για τις πράξεις βανδαλισμού και πλιάτσικου, όπως και για τη δολοφονία ατόμων εντελώς άσχετων προς οποιανδήποτε μορφή κινητοποιήσεων, με προφανή στόχο να υποδείξουν ως «ένοχες» τις αρχές του Καζαχστάν. Μεταξύ των νεκρών είναι και ο γνωστός στη χώρα του μουσικός της ραπ και σκηνοθέτης Σακέν Κατάγεφ, ο οποίος στις 7/1, στην Αλματί, δέχθηκε επίθεση στο αυτοκίνητό του

από ομάδα πλιατσικολόγων, που είχαν σκοπό να το κλέψουν. Όταν ο Κατάγεφ προσπάθησε να πατήσει γκάζι και να διαφύγει, οι ένοπλοι άνοιξαν πυρ εναντίον του. Μία από τις σφαίρες διαπέρασε τον πνεύμονα του Καζάχου καλλιτέχνη, που πέθανε ακαριαία. Στα θύματα των ενόπλων συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων και 22χρονος πολίτης του Ισραήλ, αλλά και βρέφος υπό τη συνοδεία των γονέων του, που προσπαθούσαν να φτάσουν στο σπίτι τους. Και τα δύο προαναφερθέντα περιστατικά συνέβησαν στην Αλματί.

Σύμφωνα με τις μέχρι τώρα εκτιμήσεις των αρχών του Καζαχστάν, οι ζημίες που επέφεραν οι ένοπλοι βάνδαλοι σε δημόσιες και ιδιωτικές υποδομές ανέρχονται και, πιθανόν, ξεπερνούν τα 200 εκατ. δολάρια. Από το μένος των βανδάλων δεν διέφυγε ούτε το «Κινηματογραφικό θησαυροφυλάκιο» της χώρας, η διοίκηση του οποίου έσπευσε ωστόσο να ανακοινώσει, ότι το μεγαλύτερο μέρος των ταινιών που φυλάσσονται εκεί έχει διατηρηθεί ακέραιο.

Λίγα λόγια για τον Τοκάγεφ

Πριν προχωρήσουμε στην περαιτέρω ανάλυση των γεγονότων στο Καζαχστάν, είναι αναγκαίο να δώσουμε μερικά βασικά βιογραφικά στοιχεία για τον Πρόεδρο της χώρας Κασίμ-Ζομάρτ Τοκάγεφ, ένα πρόσωπο εν πολλοίς άγνωστο στο «καθ' ημάς» αναγνωστικό κοινό, το οποίο ξεφεύγει αρκετά από τα στερεότυπα των ηγετών των χωρών της συγκεκριμένης περιοχής.

Καταρχάς ο Τοκάγεφ δεν είναι πολιτικό γέννημα της εποχής της ΕΣΣΔ, όπως ο προκάτοχός του και επί τρεις δεκαετίες αδιαμφισβήτητος ηγέτης της χώρας, Νουρσουλτάν Ναζαρμπάγεφ. Η πολιτική του καριέρα είναι συνδεδεμένη εξολοκλήρου με την «μετά-ΕΣΣΔ» εποχή. Θεωρείται (και εν πολλοίς δίκαια) ως «πολιτικό τέκνο» του Ναζαρμπάγεφ, ωστόσο ανέκαθεν είχε τη δική του άποψη σε πολλά ζητήματα και δεν ταυτιζόταν απαραίτητως με αυτήν του πολιτικού του «μέντορα». Επί μια πενταετία (2006 – 2011) υπηρέτησε ως Υπουργός Εξωτερικών της χώρας του, ενώ για δυόμιση χρόνια (Μάρτιος 2011 – Οκτώβριος 2013) χρημάτισε (κάτι που ελάχιστοι θυμούνται) Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, επικεφαλής της Γραμματείας για τον Αφοπλισμό, που εδρεύει στη Γενεύη της Ελβετίας. Εν συνεχεία και για μία εξαετία (2013 – 2019) ήταν πρόεδρος της Γερουσίας του Καζαχστάν και το 2008, υπό αυτή του την ιδιότητα, εξελέγη αντιπρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Συνόδου του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη. Τον Ιούνιο του 2019 ο μέχρι τότε πρόεδρος του Καζαχστάν Νουρσουλτάν Ναζαρμπάγεφ δήλωσε την παραίτησή του από το αξίωμά του, ορίζοντας ως προσωρινά εκτελούντα χρέη προέδρου, τον δεύτερο τη τάξει πολίτη της χώρας, δηλαδή τον Τοκάγεφ. Τον Ιούνιο του 2020 και μετά τη διεξαγωγή προεδρικών εκλογών ο Τοκάγεφ εκλέχτηκε και τυπικά στο πόστο του, συγκεντρώνοντας από τον πρώτο γύρο ποσοστό άνω του 70% των ψήφων.

Θεωρείται ένας από τους καλύτερους ειδικούς σε θέματα Διεθνών Σχέσεων, ενώ είναι και πολύγλωσσος, αφού εκτός από τη μητρική του καζαχική και τη ρωσική (που τη διδάχθηκε στα χρόνια της ΕΣΣΔ), μιλάει επίσης αγγλικά, γαλλικά και κινέζικα.

Από το βιογραφικό του γίνεται κατανοητό, ότι δεν μιλάμε για έναν τυπικό «μετασοβιετικό» ηγέτη παλαιάς κοπής, από αυτούς που τις τελευταίες δεκαετίες κυβερνούν κατά κύριο λόγο τα κράτη της Μέσης Ασίας, αλλά για έναν πολιτικό με προσλαμβάνουσες από τη νεότερη εποχή και εν πολλοίς ενσωματωμένο στο σύστημα

αξιών του λεγόμενου «πολιτισμένου» κόσμου. Σε αντίθεση με τον προκάτοχό του Ναζαρμπάγεφ, αλλά και πλήθος ηγετών των γειτονικών με το Καζαχστάν χωρών της Μέσης Ασίας, ουδέποτε καλλιέργησε ούτε καλλιεργεί κανενός είδους «προσωπολατρεία», αρκούμενος στα διοικητικά του καθήκοντα. Χαρακτηρίζεται από πολιτικούς αναλυτές της χώρας του ως άνθρωπος που αντιπαθεί κάθε είδους «ακρότητες», κάτι που μάλλον εξηγεί και την αντίδρασή του στη δράση των ένοπλων ομάδων κατά τις τελευταίες μέρες στη χώρα του. Σε ό,τι αφορά στις διεθνείς σχέσεις της χώρας του, ο Τοκάγεφ είναι ανοιχτά φιλορώσος, χωρίς ωστόσο να είναι αρνητικός σε οποιαδήποτε συνεργασία (ειδικά οικονομική) με άλλες χώρες. Οι σχέσεις του Καζαχστάν με τις ΗΠΑ, την Τουρκία, σειρά χωρών της Ε.Ε. αλλά και την Κίνα είναι άριστες σε επίπεδο οικονομικής συνεργασίας, ενώ και η θητεία του Τοκάγεφ στον ΟΗΕ και στον ΟΑΣΕ δείχνει, αν μη τι άλλο, ότι πρόκειται για άνθρωπο με πλήρη κατανόηση των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, μακριά από τα στερεότυπα περί «αυταρχικών μετασοβιετικών ηγετών» που ευδοκιμούν στα καθ' ημάς χωράφια της ενημέρωσης.

Για αυτό και αποτελεί αρνητική έκπληξη το γεγονός, ότι υπάρχουν κύκλοι κυρίως στον δυτικό κόσμο, που επιδιώκουν την ανατροπή του συγκεκριμένου προέδρου στη συγκεκριμένη χώρα. Πιθανή βίαιη απομάκρυνση του Τοκάγεφ από την εξουσία, θα μπορούσε να οδηγήσει την κατάσταση σε έναν από τους δύο εξίσου επικίνδυνους δρόμους: είτε στην επικράτηση του καζαχικού εθνικισμού και στην πολιτική διακρίσεων σε βάρος των μη Καζάχων πολιτών της χώρας, που αποτελούν σήμερα το 37% των κατοίκων της (επί ΕΣΣΔ ήταν πλειονότητα), είτε στην εγκαθίδρυση ενός φονταμενταλιστικού ισλαμικού κράτους, με όποιους κινδύνους εγκυμονεί κάτι τέτοιο για την παγκόσμια ασφάλεια.

Ποιοι και γιατί προσπάθησαν να ανατρέψουν τον Τοκάγεφ;

Θα πρέπει συνεπώς να απαντήσουμε στο ερώτημα «τι ήταν», τελικά, αυτό που είδαμε στο Καζαχστάν: λαϊκή εξέγερση ή πραξικόπημα κατά της νόμιμα εκλεγμένης εξουσίας της χώρας;

Η απάντηση του γράφοντος είναι ότι το ένα δεν αποκλείει το άλλο: για την ακρίβεια, η όλη υπόθεση ξεκίνησε από το ένα, αλλά κατέληξε στο άλλο. Ξεκίνησε, δηλαδή, ως λαϊκή εξέγερση (ή, για την ακρίβεια, κινητοποίηση διαμαρτυρίας) ενάντια σε συγκεκριμένες αποφάσεις της καζαχικής κυβέρνησης, αλλά στην πορεία την πρωτοβουλία των κινήσεων, με το ανάλογο «καπέλωμα» των λαϊκών κινητοποιήσεων, ανέλαβαν οι ένοπλες ομάδες, οι οποίες ήταν πρωτοφανώς καλά εξοπλισμένες και εκπαιδευμένες, αλλά και αποτελούνταν (σύμφωνα όχι μόνο με κυβερνητικές πηγές, αλλά και μαρτυρίες αυτοπτών πολιτών) σε σημαντικό ποσοστό από άτομα που δεν μιλούσαν ούτε την καζαχική, αλλά ούτε και τη ρωσική γλώσσα μεταξύ τους. Το σενάριο αυτό το είδαμε σχεδόν αυτούσιο σε πληθώρα αποκαλούμενων ως «πορτοκαλί επαναστάσεων»: από τη λεγόμενη «Αραβική Άνοιξη» μέχρι την Ουκρανία, από τη Μολδαβία μέχρι τη Γεωργία και από την Αρμενία μέχρι το Τατζικιστάν έχουμε δει να εκτυλίσσονται σχεδόν πανομοιότυπα γεγονότα ή/και σενάρια εξελίξεων, που έχουν έναν και μοναδικό σκοπό: τη βίαιη αποπομπή πολιτικών ηγετών που δεν εξυπηρετούν τα συμφέροντα της «συλλογικής Δύσης». Ως σύνηθες πρόσχημα για την ωμή επέμβαση στα εσωτερικά διαφόρων χωρών χρησιμοποιούνται το «έλλειμμα δημοκρατίας και ελευθερίας» και η «καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Ωστόσο, όπου το παραπάνω «σενάριο» έχει πετύχει, το αποτέλεσμα κατά κανόνα είναι ακριβώς αυτό: η έλλειψη δημοκρατίας και ελευθερίας και η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το case study της

υπόθεσης είναι, όπως έχουμε πολλάκις αναφέρει σε άλλα άρθρα μας, η Ουκρανία.

Το βασικό σενάριο που ακολουθεί εδώ και κάμποσα χρόνια η «συλλογική Δύση» είναι η δημιουργία ενός ολοένα και πιο ασφυκτικού κλοιού γύρω από τη Ρωσία, με στόχο τον περιορισμό της διεθνούς επιρροής της και τη διατήρηση, επί της ουσίας, του μονοπολικού παγκόσμιου status quo που δημιουργήθηκε τα τελευταία 30 χρόνια, μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και των συμμαχικών της σχημάτων.

Παρά τις ρητές (σε προφορικό, όμως, επίπεδο μόνο) διαβεβαιώσεις των αξιωματούχων της Δύσης περί μη επέκτασης του ΝΑΤΟ προς ανατολάς μετά την διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, στην πράξη συνέβη το ακριβώς αντίθετο: το ΝΑΤΟ επεκτάθηκε προς τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των πρώην Δημοκρατιών της ΕΣΣΔ, δημιουργώντας στη Ρωσία (τον νομικό «διάδοχο» της ΕΣΣΔ σε διεθνές επίπεδο) συνθήκες ασφυκτικής πίεσης και απειλής για την εδαφική ακεραιότητα, αλλά και την πολιτική σταθερότητα στο εσωτερικό της. Η ανάληψη της ηγεσίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας του Βλαντίμιρ Πούτιν σήμανε την αλλαγή πλεύσης της εξωτερικής πολιτικής της χώρας, η οποία από ένα τεραστίου μεγέθους «παρακολούθημα» της Δύσης επανήλθε σταδιακά στο στάτους του ισχυρού κράτους-υπερδύναμης παγκόσμιας εμβέλειας. Αυτό το τελευταίο αποτέλεσε και αποτελεί για τη «συλλογική Δύση» έναν μόνιμο, πλέον, εφιάλτη και την τροχοπέδη στα σχέδια για εσαεί κυριαρχία του δυτικού καπιταλιστικού και ιμπεριαλιστικού κόσμου στα παγκόσμια πράγματα.

Από την περίφημη ομιλία του Βλαντίμιρ Πούτιν στο Μόναχο το Φεβρουάριο του 2007 μέχρι σήμερα, οι σχέσεις Δύσης-Ρωσίας εξελίσσονται με φθίνουσα πορεία. Ειδικά δε τα τελευταία οκτώ χρόνια, μετά δηλαδή το «Μαϊντάν» της Ουκρανίας, την απόσχιση της Κριμαίας και την ενσωμάτωσή της στη Ρωσία και τον εμφύλιο πόλεμο στο Ντονμπάς, οι σχέσεις των δύο πλευρών έχουν φτάσει στο ναδίρ, με πλήθος οικονομικών και πολιτικών κυρώσεων εκατέρωθεν (κυρίως όμως από την πλευρά της Δύσης), αλληπάλληλα διπλωματικά επεισόδια και απελάσεις διπλωματικών υπαλλήλων, προκλήσεις κάθε είδους κοντά στα σύνορα της Ρωσίας, ενίσχυση της στρατιωτικής δραστηριότητας των χωρών του ΝΑΤΟ που συνορεύουν με τη Ρωσία (με ταυτόχρονες κατηγορίες προς τη Ρωσία για δήθεν δική της «επιθετικότητα» σε βάρος των γειτόνων της) κ.ο.κ. Οτιδήποτε σήμερα συμβαίνει στον γεωπολιτικό περίγυρο της Ρωσίας δεν αφορά διόλου αποκλειστικά τη χώρα στην οποία εκτυλίσσονται τα γεγονότα: η κοινή συνισταμένη όλων αυτών των γεγονότων, είναι η προσπάθεια δημιουργίας ασταθούς γεωπολιτικού περιβάλλοντος στον περίγυρο της Ρωσίας, με τελικό στόχο την αποσταθεροποίηση στο εσωτερικό της ίδιας της Ρωσίας και τη μετατροπή της και πάλι σε έναν «καλοκάγαθο γίγαντα» που δεν θα «ενοχλεί» κανέναν και θα ακολουθεί κατά γράμμα τα κελεύσματα της Δύσης – όπως δηλαδή συνέβαινε την πρώτη μετασοβιετική περίοδο της προεδρίας Γέλτσιν και πριν την έλευση του Βλαντίμιρ Πούτιν στο Κρεμλίνο.

Λαμβάνοντας υπόψη, λοιπόν, όλα τα παραπάνω, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η προσπάθεια για ανατροπή του Τοκάγεφ (για την οποία χρησιμοποιήθηκαν, μάλιστα, ως «ξενιστής» οι γνήσιες λαϊκές κινητοποιήσεις) ήταν και είναι πρωτίστως προσπάθεια αποσυντονισμού της Ρωσίας, με τη δημιουργία πολλών ταυτόχρονων «επεισοδίων» παρόμοιου τύπου σε ολόκληρο τον γεωπολιτικό της περίγυρο. Από τη μία βλέπουμε την κλιμάκωση της έντασης με την Ουκρανία και τις χώρες της Βαλτικής, τις ταραχές στη Λευκορωσία και τη Γεωργία (με εντελώς διαφορετικά, ωστόσο, αποτελέσματα), τον πόλεμο Αρμενίας-Αζερμπαϊτζάν, την ένταση με τη Μολδαβία με αφορμή το φυσικό αέριο και από την άλλη τις ταραχές στο

Τατζικιστάν και την Κιργιζία και, εσχάτως, τα γεγονότα στο Καζαχστάν. Το σχέδιο της «συλλογικής Δύσης» φαινομενικά έχει επιτυχία, στην πράξη όμως είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει στο ακριβώς αντίθετο, σε σχέση με το προσδοκώμενο, αποτέλεσμα: στην ενίσχυση των δεσμών αρκετών από τις προαναφερθείσες χώρες με τη Μόσχα και στη δημιουργία μιας «ζώνης ασφαλείας» γύρω από αυτήν, ικανή να αποτρέψει οποιανδήποτε μελλοντική προσπάθεια της Δύσης για αποσταθεροποίηση στο εσωτερικό της ίδιας της Ρωσίας.

Η προσπάθεια, ωστόσο, της «συλλογικής Δύσης» να «χτυπήσει» γεωπολιτικά τη Ρωσία δεν συνεπάγεται ότι δεν υπάρχουν και ιδιαίτεροι στόχοι για κάθε χώρα του μετασοβιετικού πεδίου ξεχωριστά, ειδικά μάλιστα εάν πρόκειται για χώρα με πλήθος πλουτοπαραγωγικών πηγών. Το Καζαχστάν είναι μια χώρα με τεράστια αποθέματα φυσικού αερίου, αλλά και ουρανίου (πρώτη στον κόσμο) και πολύτιμων έγχρωμων μετάλλων. Συνεπώς η προσδοκώμενη από τη Δύση απομάκρυνσή του από τη σφαίρα επιρροής της Ρωσίας συνεπάγεται και την εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών του πηγών από τις μεγάλες δυτικές πολυεθνικές. Εδώ θα πρέπει να παρατηρήσουμε, ότι η εκμετάλλευση πλήθους κοιτασμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου πραγματοποιείται ήδη από κοινού με μεγάλες δυτικές πολυεθνικές (Exxon, BP, Shell, Chevron κλπ), με δικαιώματα που απέκτησαν κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Νουρσουλτάν Ναζαρμπάγεφ. Η ενίσχυση, επί Τοκάγεφ, των δεσμών του Καζαχστάν με τη Ρωσία και η ενδεχόμενη συνεργασία ανάμεσα στις κρατικές εταιρείες εξόρυξης και διανομής προϊόντων υδρογονανθράκων (KMG και GazProm αντίστοιχα) δημιουργεί «πονοκέφαλο» στα δυτικά πετρελαϊκά ολιγοπώλια, τα οποία μάλλον θα βολεύονταν από την αποπομπή του Καζάχου προέδρου από την εξουσία και τον διορισμό κάποιου φιλικά διακείμενου προς τα ίδια αχυρανθρώπου.

Τα «ποιοι;» και τα «γιατί;» της υπόθεσης, λοιπόν, απαντήθηκαν. Ας δούμε τώρα και την επίσημη αντίδραση των άμεσα ενδιαφερόμενων πλευρών, δηλαδή της «συλλογικής Δύσης», του ίδιου του Καζαχστάν και της Ρωσίας, αλλά και πλευρών που δεν έχουν άμεση εμπλοκή, ωστόσο η θέση τους παρουσιάζει ενδιαφέρον (μεταξύ αυτών η Κίνα και η... Κούβα).

Οι επίσημες διεθνείς αντιδράσεις

Σε αντίθεση με το αναμενόμενο, αλλά και τις αντίστοιχες αντιδράσεις της «συλλογικής Δύσης» σε υποθέσεις όπως το Συριακό και το Ουκρανικό, η επίσημη στάση των περισσότερων δυτικών κρατών ήταν μάλλον «χλιαρή» και σε επίπεδο «ευχολογίου» για την ταχύτερη δυνατή αποκλιμάκωση των συγκρούσεων, χωρίς ιδιαίτερες κορώνες σε βάρος του προέδρου Τοκάγεφ ή της «κακής Ρωσίας» και της δήθεν «επιθετικότητας» που δείχνει προς τους γείτονές της. Και μπορεί κανείς να καταλάβει μάλλον εύκολα αυτή την αντίδραση: αφενός ο Τοκάγεφ δεν αποτελεί, αντικειμενικά, ένα πρότυπο μετασοβιετικού «στυγνού δικτάτορα» (όπως αναλύσαμε πιο πάνω), αφετέρου οι σχέσεις Καζαχστάν-Ρωσίας είναι κάτι παραπάνω από φιλικές και θα ήταν πολιτικά βλακώδες να υποστηριχθεί δημόσια ότι η Ρωσία έχει «επιθετικές βλέψεις» προς το γείτονά της.

Επίσης η ενεργοποίηση του άρθρου του ΟΣΣΑ περί συλλογικής βοήθειας προς κράτος-μέλος σε περίπτωση επίθεσης έξωθεν (το αντίστοιχο Άρθρο 5 του Καταστατικού του NATO ουσιαστικά δεν έχει ενεργοποιηθεί ποτέ ιστορικά) έγινε με απόλυτα σύννομο τρόπο και μάλιστα για αυτό ενημερώθηκαν άμεσα η Γραμματεία και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Ο Τοκάγεφ, ως άριστος γνώστης του

Διεθνούς Δικαίου κινήθηκε αστραπιαία και με απολύτως σύννομο, με βάση τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου, τρόπο. Για αυτό και πέραν των επικοινωνιακών φληναφημάτων του δυτικού συστημικού Τύπου περί «ρωσικών τανκ στους δρόμους των πόλεων του Καζαχστάν» δεν είδαμε κάποια ιδιαίτερη αντίδραση. (Το πόσο γελοίος είναι ο ισχυρισμός περί παρουσίας τανκ στις πόλεις, φαίνεται από έναν στοιχειώδη έλεγχο των χιλιομετρικών αποστάσεων που θα έπρεπε να διανύσουν τα ρωσικά τεθωρακισμένα με ταχύτητα... υπερηχητικών αεροπλάνων, ώστε να φτάσουν π.χ. στην Αλματί, επίκεντρο των συγκρούσεων).

Ωστόσο, σε όλους τους κανόνες υπάρχουν και οι εξαιρέσεις. Και αυτή τη φορά την εξαίρεση (σε επικοινωνιακό επίπεδο) έκανε ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Άντονι Μπλίνκεν, ο οποίος σε συνέντευξη Τύπου που έδωσε δήλωσε, αναφερόμενος στην παρουσία των δυνάμεων του ΟΣΣΑ στο Καζαχστάν, ότι «ένα από τα μαθήματα της πρόσφατης ιστορίας περικλείεται στο ότι αφού οι Ρώσοι βρεθούν στο σπίτι σας, μερικές φορές είναι πολύ δύσκολο να υποχρεώσετε να φύγουν». Η «πληρωμένη» απάντηση ήλθε, από πλευράς Ρωσίας, δια στόματος της εκπροσώπου Τύπου του ρωσικού Υπουργείου Εξωτερικών Μαρίας Ζαχάροβα, η οποία ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η αντίδραση των ΗΠΑ για τα γεγονότα στο Καζαχστάν θυμίζει «παιδική φασαρία», εξαιτίας της έλλειψης ουσιαστικών επιχειρημάτων. Αναφερόμενη προσωπικά στον Μπλίνκεν, η Μαρία Ζαχάροβα παρατήρησε ότι «με τον τυπικό χοντροκομμένο του τρόπο αστειεύτηκε πάνω στα τραγικά γεγονότα στο Καζαχστάν».

Η Ζαχάροβα στη συνέχεια πέρασε στην αντεπίθεση σε ό,τι αναφορά την αποστροφή του Μπλίνκεν περί «απρόσκλητων επισκεπτών», αναφέροντας επί λέξει: «Όταν οι Αμερικανοί πολίτες έρχονται ως “απρόσκλητος επισκέπτης” με τη μορφή των ενόπλων δυνάμεων αυτής της χώρας, όπως φαίνεται όχι από την πρόσφατη ιστορία, αλλά από ολόκληρη την ιστορία 300 ετών του κράτους των ΗΠΑ, η βία, ο θάνατος, και η ληστεία είναι αναπόφευκτα. Οι κάτοικοι της πρώην Γιουγκοσλαβίας το ξέρουν, οι κάτοικοι του Ιράκ, της Λιβύης, της Συρίας το ξέρουν (...) δεν θα μιλήσουμε καθόλου για τη Λατινική Αμερική, πάνω στην οποία οι “απρόσκλητοι επισκέπτες” ασελγούσαν, υπό το πρόσχημα της “κηδεμονίας”».

Η Ζαχάροβα παρατήρησε, τέλος, ότι «Οι ΗΠΑ και η Δύση δεν είναι πλέον σε θέση να προσποιούνται ότι (στο Καζαχστάν) γίνονται κάποιου είδους ειρηνικές διαδηλώσεις. Δεν έχουν τίποτα να σχολιάσουν», είπε και συμπλήρωσε: «Είναι αδύνατο να λέμε ψέματα και υποκρινόμαστε πια σε αυτή την περίπτωση».

Εκτός από τις αντιδράσεις των χωρών της συλλογικής Δύσης, ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αντίστοιχες αντιδράσεις από χώρες που βρίσκονται εκτός του «δυτικού πλαισίου». Σε ό,τι αφορά στην Κίνα, ο ηγέτης της χώρας Σι Τζινπίνγκ δήλωσε την Παρασκευή ότι «η κινεζική πλευρά υποστηρίζει όλες τις προσπάθειες των αρχών του Καζαχστάν που θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση του χάους το συντομότερο δυνατό, και αντιτίθεται σθεναρά στις εξωτερικές δυνάμεις που προκαλούν σκόπιμα κοινωνικές αναταραχές και υποκινούν τη βία στο Καζαχστάν». Συμπλήρωσε δε, ότι «ως αδελφός γείτονας και μόνιμος στρατηγικός εταίρος του Καζαχστάν, η Κίνα είναι έτοιμη να κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να παράσχει στην καζαχική πλευρά την απαραίτητη υποστήριξη, ώστε να τη βοηθήσει να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες».

Ανάλογες θέσεις εξέφρασαν μεταξύ άλλων και οι ηγέτες των (μη αναγνωρισμένων διεθνώς) κρατών της Υπερδνειστερίας, της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσετίας.

Ενδιαφέρον εδώ παρουσιάζει η θέση της Κούβας (την οποία κάποιος πρέπει να δείξει σε ορισμένους εγχώριους όψιμους υποστηρικτές των «λαϊκών κινητοποιήσεων» στο Καζαχστάν κατά Περισσό πλευρά).

Η Κούβα, λοιπόν, καταδίκασε αυτό το Σάββατο τη βία που εξαπολύθηκε στις αντικυβερνητικές ταραχές στο Καζαχστάν που ξέσπασαν πριν από μια εβδομάδα λόγω της αύξησης των τιμών του φυσικού αερίου. Ο υπουργός Εξωτερικών της Κούβας Μπρούνο Ροντρίγκες επιβεβαίωσε στο Twitter ότι οι πράξεις βίας στη χώρα της Κεντρικής Ασίας «υποκινούνται από το εξωτερικό για να ανατρέψουν την εσωτερική τάξη και να αποσταθεροποιήσουν τη συνταγματική κυβέρνηση αυτής της φίλης χώρας».

Επίλογος

Ως τελευταίες ειδησεογραφικές «πινελιές» θα αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των αρχών του Καζαχστάν, στις σφοδρές συγκρούσεις των τελευταίων ημερών συμμετείχαν περίπου 20 χιλιάδες ένοπλοι «μαχητές» από την πλευρά των «αντικυβερνητικών». Περίπου πέντε χιλιάδες από αυτούς συνελήφθησαν, ενώ τουλάχιστον 26 από αυτούς έχουν διαπιστωμένα «εξουδετερωθεί» από τα όργανα της τάξης του Καζαχστάν. Ο τελικός αριθμός των νεκρών ενόπλων, αλλά και των αμάχων πολιτών αναμένεται να διευκρινιστεί μέσα στα επόμενα 24ωρα. Από την πλευρά των κυβερνητικών δυνάμεων υπάρχουν διαπιστωμένα 16 νεκροί αστυνομικοί και στρατιωτικοί, ενώ ο αριθμός των τραυματιών υπερβαίνει τους 1.300.

Οι ηγέτες των χωρών του Οργανισμού για το Σύμφωνο Συλλογικής Άμυνας συμφώνησαν να πραγματοποιήσουν εντός των επομένων ημερών τηλεδιάσκεψη. Τη διοργάνωσή της ανέλαβε προσωπικά ο πρωθυπουργός της Αρμενίας Νικόλ Πασινιάν, αφού η χώρα του είναι αυτή που ασκεί την προεδρία του Οργανισμού κατά το τρέχον εξάμηνο.

Τέλος σύμφωνα με το γερμανικό πρακτορείο DPA, η Γερμανία αποφάσισε να διακόψει την προμήθεια αμυντικών εξοπλιστικών συστημάτων προς το Καζαχστάν. Βεβαίως, μιλάμε για ασήμαντες ποσότητες, συνολικού ύψους μόλις 2,2 εκατ. ευρώ, οπότε η κίνηση αυτή είναι περισσότερο «για το θεαθήναι». Ειρήσθω εν παρόδω, ο συνολικός ετήσιος τζίρος από την εξαγωγή οπλικών συστημάτων από τη Γερμανία προς άλλες χώρες φτάνει τα 9 δισεκ. ευρώ, από τα οποία πάνω από τα μισά αντιστοιχούν σε εξαγωγές προς την Αίγυπτο...

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η αποτροπή του πραξικοπήματος στο Καζαχστάν μάλλον θα πρέπει να ανακούφισε πολλές, ακόμη και αντιμαχόμενες μεταξύ τους σε διεθνές επίπεδο, πλευρές. Η πιθανή αλλαγή του καθεστώτος προς ένα σκληρά εθνικιστικό ή, ακόμη χειρότερα, προς ένα φονταμενταλιστικό ισλαμικό καθεστώς θα ήταν μια εξέλιξη που θα έφερνε ισχυρούς πολιτικούς πονοκεφάλους και θα ενίσχυε ακόμη περισσότερο τη γεωπολιτική αστάθεια σε ένα μεγάλο τμήμα του κόσμου μας.

Να πούμε, τέλος και μια κουβέντα για το περίφημο «λαϊκό κίνημα», όχι μόνο στο Καζαχστάν, αλλά και όπου αλλού επί της Γης: είναι σαφώς επιθυμία και του γράφοντος και πολλών ακόμη η δημιουργία, η ύπαρξη και η ενίσχυση ενός ισχυρού και διεκδικητικού λαϊκού κινήματος, το οποίο θα έχει στρατηγικό στόχο την ανατροπή του καπιταλισμού. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω αναγκαίες (αν και όχι από μόνες τους ικανές) είναι η ιδεολογική, πολιτική, προγραμματική και

οργανωτική συγκρότηση. Οι αυθόρμητες κινητοποιήσεις, όσο δίκαιες και να είναι ως προς τα αιτήματά τους, έχουν μικρό χρονικό ορίζοντα και σχεδόν καμία πιθανότητα τελικής επιτυχίας. Στην περίπτωση του Καζαχστάν είχαμε αρχικά αυθόρμητες λαϊκές κινητοποιήσεις πάνω σε δίκαια αιτήματα, οι οποίες όμως αντί να ενισχυθούν οι ίδιες και να αποκτήσουν οργανωτική και πολιτική ταυτότητα, έγιναν εύκολα έρμαιο μιας σχετικά ολιγάριθμης, πλην πολύ καλά προετοιμασμένης αντιδραστικής πολεμικής μηχανής, η οποία έστειλε στα σκουπίδια τα όποια λαϊκά αιτήματα και χρησιμοποίησε τις κινητοποιήσεις αυτές ως αφορμή και εφαλτήριο για την πραγματοποίηση ενός πραξικοπήματος ενάντια στη νόμιμα εκλεγμένη κυβέρνηση της χώρας (όποια άποψη και να έχει κανείς για αυτήν). Μακάρι ο λαός του Καζαχστάν, της Ελλάδας και όλων των κρατών του κόσμου που στενάζουν κάτω από τη μπότα του καπιταλισμού να βρει τη δύναμη και το μυαλό να δημιουργήσει ένα κίνημα ισχυρό, μαζικό και διεκδικητικό. Άλλο όμως αυτό και άλλο να παρουσιάζει κανείς το επιθυμητό ως πραγματικότητα και να φαντασιώνεται «επαναστατικές» καταστάσεις εκεί όπου αντικειμενικά την παρούσα στιγμή δεν υπάρχουν. Όσοι/-ες βιάστηκαν να χαιρετήσουν τις (αδύναμες, δυστυχώς) «λαϊκές κινητοποιήσεις» στο Καζαχστάν, καλύτερο θα ήταν να εργαστούν ενεργά για τη δημιουργία ενός ισχυρού και μαζικού λαϊκού κινήματος, με ενωτική διάθεση και απαλλαγμένο από τις «αγκυλώσεις» του παρελθόντος. Και το οποίο, βεβαίως, δεν θα επιτρέπει σε κανέναν προβοκάτορα να το διαβρώσει και να το χρησιμοποιήσει για τους δικούς του, ιδιοτελείς σκοπούς. Και τότε ας είμαστε εμείς που θα ζητούμε τη διεθνή συμπαράσταση, όταν τα εγχώρια «όργανα της τάξης» θα κληθούν να μας βαρέσουν στο ψαχνό...

Πηγή: [Κοσμοδρόμιο](#)